

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, <http://www.kp.org.pl>

Świebodzin, 11 sierpnia 2011 r.

**Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska
w Olsztynie**

W związku z projektem planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 „Uroczysko Markowo”, przekazuję następujące uwagi:

1. Projekt planu jest daleki od ukończenia. Wiele ważnych elementów pozostawiono jeszcze nie wypełnionych. Materiału tego nie można więc jeszcze uznać za „projekt planu”. Konieczna wydaje się jeszcze jedna runda konsultacyjna – tj. rozesłanie zainteresowanym roboczej, ale kompletnej wersji projektu planu z umożliwieniem zgłaszania uwag w terminie ok. 2 tygodni.
2. Opis zakresu odpowiedzialności poszczególnych instytucji (pkt 1.7) wymaga poprawienia. W szczególności:
  - Starostwo nie zarządza polityką przestrzenną ani planowaniem przestrzennym, są to kompetencje gminy i województwa samorządowego,
  - WZMiUW nie tylko sprawuje „nadzór nad prawidłowym funkcjonowaniem urządzeń wodnych i melioracyjnych”, ale wykonuje prawa właścicielskie do wód Skarbu Państwa mających znaczenie dla rolnictwa – co oznacza, że w stosunku do tych wód jest obowiązany m. in. do realizacji celów środowiskowych w sensie ustawy Prawo Wodne.
3. W tabeli 2.5 proszę jednak przedstawić zapisy planu urządzenia lasu nadleśnictwa Młynary – np. jakie działania (wskazówki gospodarcze) przewidywałby w lasach obszaru, jakie docelowe składy gatunkowe przypisywałby do poszczególnych typów siedlisk przyrodniczych?
4. Czy na pewno nie ma innych studiów i planów, które powinny się znaleźć w tab. 2.5? W szczególności:
  - Prawie na pewno teren jest objęty studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy – jakie są jego zapisy?
  - Zatwierdzony plan gospodarowania wodami dorzecza wyznacza dla rzeki Wąska określony cel [wodno-]środowiskowy i termin jego realizacji. Jaki jest ten cel (dobry stan czy dobry potencjał?) i termin (2015 czy przedłużony?). Czy jest on zbieżny z ochroną obszaru Natura 2000? Czy wystarczy do zapewnienia warunków wodnych obszaru Natura 2000?
  - Z zestawienia wniosków (Tab. 11) można wnioskować że istnieją jakieś miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego wyznaczające działki rekreacyjne – dlaczego więc informacji o nich ani analizy ich zapisów nie ma w tab. 2.5?

5. Jak wynika z opisu obszaru, istotnym elementem są źródłiska i związane z nimi ekosystemy. Proszę opisać, skąd pochodzi woda zasilająca te źródłiska? Konieczne wydaje się przynajmniej ramowe wskazanie „strefy wrażliwości hydrologicznej”, odpowiadającej strefie alimentacyjnej źródeł – w strefie tej należałoby zachować szczególną staranność (w tym np. stosowanie art. 96 ustawy o oś i wymóg oceny oddziaływania na Naturę 2000) przy planowaniu wszelkich inwestycji mogących wpływać na wody podziemne i warstwy wodonośne (pobór wód, wykopy, eksploatacja kruszyw, większe inwestycje drogowe).
6. Plan należy uzupełnić o wyjaśnienie, dlaczego dla niektórych przedmiotów ochrony – identyfikując stan ochrony jako U1 lub U2 – postawiono za cel ochrony (tab. 5) tylko „utrzymanie” stanu siedliska, a nie jego poprawienie? Czy z obiektywnych uwarunkowań przyrodniczych wynika, że nie ma możliwości poprawienia stanu odpowiednich siedlisk/gatunków w tym obszarze?

Co do zasady bowiem, jeżeli stan przedmiotu ochrony jest niewłaściwy (U1, U2) to cele ochrony powinno być poprawienie tego stanu! Proszę zwrócić uwagę, że plan zadań ochronnych to wykonanie obowiązku z art. 6(2) dyrektywy siedliskowej – obowiązku zaplanowania i podjęcia „działań zgodnych z potrzebami ekologicznymi przedmiotów ochrony”, realizujących cel dyrektywy jakim jest „utrzymanie lub przywrócenie właściwego stanu ochrony”.
7. Wg tab. 5 cele działań ochronnych dla leśnych siedlisk przyrodniczych „zostały wskazane w tabeli 6”, podczas gdy w tabeli 6 ich nie ma (są tam zadania, ale nie syntetycznie przedstawione cele do osiągnięcia).

Należy wyraźnie określić cele ochrony, np. jako „x% powierzchni siedliska oddane naturalnym procesom i wyłączone z pozyskania drewna”, „usunięcie co najmniej 50% gatunków obcych z drzewostanów siedliska” itp.
8. Korekty w kartowaniu siedlisk przyrodniczych (włączanie/wyłączanie pojedynczych wydziałów leśnych) proponujemy przedstawić jako załącznik do planu. Nie widzimy sensu by czynić z tego „zadanie ochronne” w Tab. 6. Błędne jest określanie tych korekt jako „włączanie/wyłączanie z SDF” – SDF jest syntetycznym opisem obszaru, nie zawiera w ogóle informacji o adresach leśnych płatów danego siedliska. Korekty mogą co najwyżej mieć wpływ na oszacowania powierzchni poszczególnych typów siedlisk w SDF.
9. Aby umożliwić ocenę zadań ochronnych zaproponowanych dla leśnych siedlisk przyrodniczych w Tab. 6, uprzejmie prosimy o uzupełnienie planu o informację liczbową oraz przedstawienie kartograficzne następujących zagadnień
  - a) jaka część zasobów każdego z leśnych siedlisk przyrodniczych będzie docelowo całkowicie i trwale wyłączona z pozyskania drewna i oddana naturalnym procesom przyrodniczym (prosimy także o przedstawienie na mapie!)?
  - b) na jakich powierzchniach plan przewiduje modyfikacje zabiegów hodowlano-leśnych z planu urządzenia lasu (np. wydłużenie okresu odnowienia w rębni, korekta celu czyszczeń i trzebieży przez wskazanie konkretnych gatunków do eliminacji, szczególna troska o zasobu rozkładającego się drewna by doprowadzić je do poziomu > 10% miąższości drzewostanu),
  - c) wreszcie, na jakich powierzchniach uznano, że „zabiegi zapisane w planie urządzenia lasu zapewnią właściwy stan siedliska”

Zastrzegam, że opinię o planie w tym zakresie będziemy mogli wyrobić sobie dopiero na podstawie wnioskowanych do uzupełnienia informacji.
10. Czy na pewno dla ochrony siedliska 3150 (jeziora eutroficzne) konieczne jest wycinanie zarośli? Nie jest to odpowiedź na żadne z zagrożeń dla tego typu siedliska, zidentyfikowanych w Tab 4! Równocześnie, dla tego typu siedliska brak jest zadań ochronnych, które odpowiadałyby na zagrożenia wymienione w Tab. 4! W szczególności, dla ochrony zbiorników wodnych konieczne wydaje się wyznaczenie wokół nich strefy wyłączonej z zabudowy –złożono przecież taki wniosek, tymczasem projekt planu ani go nie uwzględnia, ani się do niego nie odnosi. Koncepcja

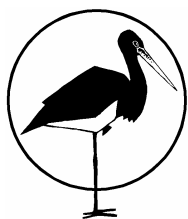
ochrony tego typu siedliska wymaga więc zasadniczego przeprojektowania i znacznego uzupełnienia.

11. Proszę skonkretyzować zadania ochronne dla łąk – określić konkretnie warunki brzegowe ich użytkowania (koszenia) gwarantujące odtworzenie właściwego stanu ochrony siedliska. Proszę ustalić cel, jaki co najmniej areal łąk ma być koszony.
12. Czy w tym obszarze potencjalnym zagrożeniem dla siedlisk hydrogenicznych nie będzie utrzymywanie (w tym odmulanie = pogłębianie) rzeki Wąska i rowów melioracyjnych?
13. W zestawieniu uwag i wniosków (Tab. 11) brak wniosków wniesionych przez Klub Przyrodników – pismo z 21 grudnia 2010 r. (załączamy kopię). Proszę uzupełnić i odnieść się do wniosków !
14. W zestawieniu uwag i wniosków (Tab. 11) brak odniesienia się do poszczególnych uwag i wniosków, co uniemożliwia dyskusję o poruszonych tu zagadnieniach. Konieczne jest uzupełnienie tej części i ponowienie konsultacji. Wstępnie, w naszej opinii:
  - a) Wylączenie fragmentu terenu z granic obszaru Natura 2000 nie powinno być przedmiotem planu zadań ochronnych, bo nie widzimy, dlaczego miałyby być potrzebne dla ochrony obszaru. Istnieje odrębna procedura takich korekt granicy.
  - b) Plan zadań ochronnych nie jest miejscem, by „dopuszczać” jakiejkolwiek inwestycje, modernizacje, zainwestowanie – nie powinien zawierać takich zapisów. Plan zadań ochronnych konkretyzuje cele ochrony i może zarysowywać warunki brzegowe niezbędne do ich osiągnięcia (jak np. utrzymanie określonych terenów niezabudowanych, nieingerowanie w określone elementy środowiska, realizacja określonych działań ochronnych), ale o „dopuszczalności” inwestycji rozstrzyga inna procedura.
  - c) Możliwość ew. udostępnienia turystycznego powinna być wnikliwie przeanalizowana, z uwzględnieniem wrażliwości siedlisk wąwozowych i źródłiskowych na antropopresję. Ewentualne udostępnienie nie powinno raczej wybiegać przed zapotrzebowanie społeczne na takie udostępnienie.
  - d) W niektórych częściach lasu (wskazanych jako wyłączone z użytkowania) także powstawanie i spontaniczne zarastanie luk w drzewostanach, wiatrołomy, przyspieszone zamieranie drzew itp. mogą i powinny być akceptowane. W pozostałych częściach lasu (pozostawionych w gospodarczym użytkowaniu) zjawiska takie powinny być postrzegane np. szansa na odtworzenie zasobów rozkładającego się drewna. Nie ma potrzeby zapisywania w planie procedur na wypadek „zdarzeń nie przewidzianych”, bo w przypadku takich zdarzeń prawo przewiduje możliwość zmiany planu.

z poważaniem

Działania Klubu Przyrodników dofinansowane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, w ramach dofinansowania instytucjonalnego pozarządowych organizacji ekologicznych na lata 2010-2011

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, <http://www.kp.org.pl>

Świebodzin, 21 grudnia 2010 r.

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie

W związku z pracami nad planem zadań ochronnych obszaru Natura 2000 PLH280032 Uroczysko Markowo, uprzejmie informuję, że Klub Przyrodników jest szczególnie zainteresowany udziałem w procesie planistycznym dla tego obiektu. Przekazujemy następujące sugestie dotyczące planowania ochrony tego obszaru:

1. Inwentaryzacja siedlisk przyrodniczych obszaru – zarówno dokonana w ramach „inwentaryzacji leśnej 2007 r.” jak i w ramach prac WZS, wymaga w tym obiekcie najprawdopodobniej znacznego uzupełnienia i weryfikacji. W szczególności, konieczne wydaje się skartowanie leśnych siedlisk przyrodniczych oparte na rzeczywście istniejących w terenie, a związanych z geomorfologią terenu, granicach poszczególnych płatów siedlisk – bez przybliżania do pododdziałów leśnych. Potrzebna jest także weryfikacja rozdzielania siedlisk 9170, 9160 i 9130 – powinna ona być oparta na kompozycji runa, a nie na gatunku drzew dominujących w drzewostanie.
2. Leśne siedliska przyrodnicze w obszarze charakteryzują się dużym bogactwem florystycznym oraz najprawdopodobniej dużym bogactwem fauny bezkręgowców (w tym ksylobiontów). Zachowanie tej, związanej z leśnymi siedliskami przyrodniczymi, różnorodności biologicznej, należałoby traktować jako jeden ze wskaźników właściwego stanu ochrony odpowiednich siedlisk przyrodniczych w obszarze. Takie gatunki jak: *Dorcus parallelipedus*, *Aconitum variegatum*, *Campanula latifolia*, *Corydalis* spp., *Daphne mezereum*, *Equisetum telmateia*, *Huperzia selago*, *Lunaria rediviva*, *Neottia nidus-avis*, *Digitalis grandiflora* proponujemy uznać za „gatunki typowe” odpowiednich siedlisk przyrodniczych (tj. właściwy stan ochrony tych gatunków byłby warunkiem uznania, że stan siedliska przyrodniczego jest właściwy).
3. Kluczowa dla ochrony różnorodności biologicznej leśnych siedlisk przyrodniczych byłaby prawdopodobnie bierna ochrona (wyłączenie z zabiegów gospodarczych oraz z usuwania drzew martwych i zamierających) istotnej części lasów liściastych w obszarze, w tym w szczególności: lasów na źródłiskach i w promieniu co najmniej 50-100 m wokół źródłisk, oraz na odległości co najmniej 50 m wzdłuż strumieni; lasów w dolinkach erozyjnych, lasów na stromych zboczach, lasów w strefie przykrawędziowej doliny, wszystkich lasów o charakterze „zboczowych grądów klonowo-lipowych”. W ramach planu zadań ochronnych oczekivalibyśmy wyznaczenia sieci takich powierzchni. Docelowo (w kolejnym planie urządzenia lasu) może to wymagać podziałów obecnych wydzieleni drzewostanowych, co należałoby przewidzieć.

4. W drzewostanach nie wyłączonych z zabiegów gospodarczych gospodarka leśna powinna być zmodyfikowana w kierunku:
  - bardzo skrupulatnej ochrony i odtwarzania zasobów rozkładającego się drewna (w praktyce żadne zamierające ani martwe drzewa liściaste nie powinny być w tym obszarze Natura 2000 usuwane);
  - przebudowy sztucznych drzewostanów sosnowych na potencjalnych siedliskach grądów i buczyn, prowadzonej w kierunku odtworzenia lasu liściastego (a nie tylko zwiększenia udziału gatunków liściastych w drzewostanie mieszanym);
  - naśladowania naturalnych składów gatunkowych drzewostanów grądowych (w tym udział graba, lipy klonów).
5. Skrupulatnej ochrony wymagają aleje i inne skupienia drzew zasiedlone przez pachnicę dębową. W planie zadań ochronnych należałoby być może przewidzieć ich uzupełnianie młodszymi drzewami, tak by zapewnić ciągłość istnienia siedliska pachnicy.
6. We wskazaniach do planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów kierunków i uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego należałoby najprawdopodobniej ująć cały obszar jako strefę chronioną przed nową zabudową (także tzw. „siedliskową”) oraz przed zalesieniami.
7. W ramach prac nad planem ochrony tego obszaru oczekivalibyśmy powstania ekspertyzy próbującej wyznaczyć, na podstawie dostępnych danych hydrogeologicznych i przynajmniej w przybliżeniu, potencjalny obszar alimentacyjny dla występujących w obszarze wypływów wód podziemnych, zasilających m. in. łągi źródłiskowe.

Dla ochrony obszaru Natura 2000 wydaje się szczególnie ważne, by w tak określonym obszarze alimentacyjnym zapewnić szczególnie troskliwą ochronę zasobów ilościowych i jakościowych wód podziemnych. Należy przy tym mieć na uwadze, że czas reakcji wód podziemnych na presję może być bardzo długi, nawet kilkudziesięcioletni. Zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości wód podziemnych zasilających torfowiska źródłiskowe w obszarze Natura 2000 może wymagać w szczególności ograniczeń w użytkowaniu wód podziemnych na szerszym obszarze.
8. Planowanie ochrony obszaru Natura 2000 powinno uwzględnić także kontekst celów wodnośrodowiskowych, wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej. Dla rzeki Wąska celem takim będzie w szczególności:
  - Osiągnięcie, do roku 2021, tzw. dobrego potencjału ekologicznego wód, co obejmuje m. in. osiągnięcie ich dobrego stanu chemicznego, a w naszej opinii obejmuje również przekonstruowanie istniejących budowli piętrzących w sposób odtwarzający ciągłość ekologiczną rzeki (wprawdzie w opracowaniu „Ostateczne wyznaczenie silnie zmienionych części wód ...” RZGW w Gdańsku, w teście działań restytucyjnych uznano, że najkorzystniejsze jest pozostawienie stanu istniejącego, lecz szczegóły metodyki tego testu nie wydają się prawidłowe);
  - Osiągnięcie, do roku 2021, takiego stanu Wąskiej, który będzie stanowił właściwy stan ochrony siedliska trzepli zielonej;
  - Zapewnienie takiego stanu wód podziemnych, który będzie gwarantował właściwe zasilanie ekosystemów torfowiskowych i źródłiskowych zależnych od tych wód.

z poważaniem